

Om Niels Hansen fra Tersløse og hans dagbog

Af Hans Kristian Høegh-Hansen

I efteråret 2005 besøgte vi min mors kusine, Asta, en ældre dame, som bor alene på sin gård et sted mellem Sorø og Slagelse. Gården har været i familiens eje i meget lang tid, og derfor er der mange minder knyttet til stedet og om familien. Mange synlige, andre mindre iøjnefaldende. Men Asta værner om dem alle.

Som vi sad og talte, faldt samtalen, som det ofte skete, på slægten og familien og vor slægtsforskning. Asta er god at lytte til. Hun ved meget og hun husker meget. Pludselig siger Asta: 'Nu skal I se, hvad jeg har liggende her i skuffen'. Hun finder nogle ark tætskrevne papirer. Det var en lille dagbog, som er skrevet af en soldat, Niels Hansen, der var med i krigen i 1864 og ved stormen på Dybbøl, forklarer Asta. Hun fortæller videre, at Henry, hendes afdøde mand, for mange år siden havde skrevet denne dagbog af fra den originale, som han havde lånt. Henry var meget historisk interesseret.

Vi syntes, at det var et rigtigt interessant fund, og vi fik lov til at låne dagbogen. Måske står der ikke så mange detaljer om selve krigen, men vi synes den giver megen indsigt i, hvorledes en dansk mening værnepligtig soldat tænkte. Her er hvad Niels Hansen skrev .

Dagbog for Menig No. 549 ved 2det Infanteri Regiment, 3die Compagni i 1863

[Fra den 21. marts kom vi på Als på en gård som hedder Råmosegård i Kjættinge sogn]

Den 23. marts kom vi på forpost, den 25. var vi i Sønderborg, den 26. igen på forpost,

Den 27. marts, påskedag, var vi i Sønderborg, hvor jeg spiste æggekage sammen med garder Mads Olsen, gik så på forpost om aftenen og begyndte kl. 2-3 Anden Påskedags morgen at slås med tyskerne. Slaget varede i 7 timer. Derefter blev der ved en parlamentation sluttet våbenstilstand i 2 timer som blev brugt til at rydde valpladsen.

Den 29. marts kom vi på Als igen til byen Bro. Der var vi i 3 dage.

Den 1. april drog vi på forpost igen. Vi var dels i skanserne, dels i skyttegravene og løbegravene til den 7. april, da kom vi ind på Als igen til Ulkebølle.

Den 10. april drog vi atter på forpost igen. Der lå vi i skyttegravene og blev angrebet af fjenden den 11. april om morgenen kl. 3-4. Skydningen varede indtil dagen frembrød, så blev der holdt op med geværilden, og nogle af vore gik da sammen med Preusseme, byttede forskellige ting med dem og drak af hverandres feltflaske.

Den 14. april drog vi da ind på Als igen til Viby.

Den 17. april måtte vi på forpost igen, hvor vi blev så voldsomt overøst med granater hele natten lige til kl. 9 om morgenen den 18. april. Da stormede tyskerne frem med flere tusinde infanteri, og [vi] måtte overgive vore skanser og løbe fra tyskerne, hvo som ikke blev på pladsen eller blev taget til fange. Vores regiment så sørgeligt ud om aftenen. Vi var 1600 mand fordelt på 8 kompagnier om morgenen, og om aftenen da vi blev talt, var vi kun 160 mand med 1 officer ud af 26. Det kompagni jeg stod ved talte 27 mand, men værre var dog 6. kompagni, thi der var kun 1 mand tilbage i det hele.

Den samme aften traf jeg sammen med Peder Pedersen fra Tersløse. Vi lavede og spiste en brillant bøf tilsammen og tog os en gemytlig passiar ovenpå. Om natten måtte vi op og marchere til Høruphave og blev sejlet til Fåborg den 19. om morgenen.

Den 20. april gik vi derfra og til Kirkesøby. Her lå jeg hos sognefoged Niels Nielsen, og jeg var med til at så havre for ham. Den 4. april rejste vi derfra til Turup hos en husmand som hed Lars Nielsen. Den dag var Christian Henriksen og Jens Nielsen over og besøge mig, og vi var i Assens. Chr. Henriksen fortalte mig da, at min fader var i færd med at stille En for mig, hvis jeg ville have det, men jeg sagde Nej. Det vil jeg ikke have nu, for har jeg måttet ligge her i vinteren og døje så meget, både kulde og ondt, så kan jeg sagtens holde det ud nu vi har nået sommeren. Og tillige er vi kommen til Fyens land, hvor de har sådan noget dejligt gammelt øl og mange andre rare ting. Den 1. maj rejste vi fra Turup. Jeg kom i kvarter hos gårdmand Niels Hansen i Myllerup og rejste derfra den 4. maj til Kjærte sogn til gårdmand Anders Madsen i Ørsbjerg. Der lå vi til den 14. og i de dage brændte der en bondegård der i byen hvor vi lå, og hvad det sørgeligste var af det hele var, at vi fik brændt en af vore kammerater. Han havde nemlig lagt sig og sove om dagen kort før ilden brød ud, og på den måde blev han et rov for luerne. Vi, hans kammerater, skænkede ham en pæn ligkiste og han blev begravet med megen højtidelighed på Assens kirkegård. Den 14. maj rejste vi til Assens og måtte gøre strandvagt i 5 dage. Vi rejste så derfra til Bertorp sogn hos bondemand Lars Christensen i Båring. Den 29. maj blev jeg hjempermitteret og meldte mig igen den 6. juni.

Den 8. juni om aftenen gik vi fra Bertorp og ankom til Middelfart den 9. juni om morgenen. Vi kom straks på strandvagt og var der til min fødselsdag den 11. juni. Da gik vi derfra igen om aftenen og ankom til Bertorp om morgenen den 12. juni, hvor vi indtog vore gamle kvartere.

Den 23. juni var vi til sommermarked i Assens. Den 24. rejste vi igen til Middelfart og var på vagt i 4 dage. Så blev vi sejlet forbi Føns til en stor gård som hedder Ellegården og ligger nede på Fyens Skov. Her måtte vi straks på forpost og her traf jeg sammen med brygger Jens Jensen fra Mullerup, som tidligere har tjent hjemme hos mine forældre og i Tersløse Kro. Vi forblev fremdeles her og måtte gøre forposttjeneste indtil 20. juli, middag kl. 12. Da indtrådte våbenhvilen.

Så rejste vi derfra og til Bertorp og lå der indtil 31. juli. Så kom vi til Ellegården igen. Der blev derefter våbenhvile igen i 2 gange 24 timer og det blev da endelig forkyndt, at nu var der våbenstilstand.

Den 3. august rejste vi derfra og gik 4 mil til en by som hed Ørsted. Den næste dag gik vi atter 4 mil til Odense. Den næste dag 3½ mil til en by som hed Aunsbjerg.

Den 6. august om morgenen gik vi til Nyborg. På denne tur blev vores geværer skudt af, og så måtte vi stå på Nyborg torv og pumpe bøsserne ud. Vi gik derfra ombord på dampskibet og blev sejlet til Korsøer. Samme dag marcherede vi til Slagelse, og der var Niels Henriksen.

Jeg og min kammerat Peter Jensen fra Viby tog med ham hjem til Tersløse og Korsholte samme aften. Vi var hjemme i nogle timer og så kørte min fader for os til Slagelse igen. Min søster Karen og min kone fulgte med og var den dag i Slagelse som var en søndag. Tillige havde vi revy, det var den 7. august.

Den 8. august rejste vi fra Slagelse og kom til København hvor vi blev indlagt i Excererhuset i Gothersgade. Kl. 10 havde vi revy for Kongen. Vi havde så 4 dage at aflevere vort tøj i, og den 12. august blev vi da så endelig hjempermitteret. Da jeg kom hjem, var mit køretøj i Uggerløse med soldater af 17. regiment, som havde ligget indkvarteret her i sognet.”

Sådan skrev altså Niels Hansen. Det hører også med til historien at fortælle at han var gårdmandssøn. Han var 27 år, da han blev indkaldt til krigstjeneste i 1863. To år tidligere havde han giftet sig med pigen Karen Olsen. Inden Niels blev indkaldt, fødte Karen deres første barn, en søn. Efter krigstjenesten blev Niels gårdmand i Karsholt ved Tersløse. Han blev senere sognefoged. Niels og Karen fik yderlige 4 børn. Det yngste af børnene var en dreng, som fik navnet Rasmus. Da Rasmus blev voksen, giftede han sig med Astas moster.